

Spis treści

CZĘŚĆ OGÓLNA

Anatomia w chirurgii endokrynologicznej *Wojciech Nowak, Jerzy A. Walocha,*

1 *Grzegorz Jagła*

1.1. Anatomia chirurgiczna nadnerczy	15
1.2. Anatomia chirurgiczna trzustki	19
1.3. Anatomia chirurgiczna grasicy	24
1.4. Anatomia chirurgiczna tarczycy	26
1.5. Anatomia chirurgiczna przytarczyc	30

Fizjologia gruczołów wydzielania wewnętrznego *Aleksandra Szlachcic, Jolanta Majka,*

2 *Tomasz Brzozowski*

2.1. Hormony podwzgórza	34
2.2. Hormony przedniego płata przysadki mózgowej	36
2.3. Gruczoł tarczowy	39
2.4. Hormony rdzenia nadnerczy	43
2.5. Hormony kory nadnerczy	43
2.6. Aktywność dokrewna trzustki	47
2.7. Układy hormonalne w homeostazie wapniowo-fosforanowej	50

Metody rozpoznawania chorób gruczołów wydzielania wewnętrznego

3 *Alija Hubalewska-Dydejczyk, Dorota Pach*

3.1. Diagnostyka biochemiczna	53
3.2. Diagnostyka molekularna	64
3.3. Diagnostyka obrazowa	65
3.4. Badania endoskopowe	74
3.5. Zastosowanie biopsji w chorobach gruczołów wydzielania wewnętrznego	75

CZĘŚĆ KLINICZNA

4 Tarczyca

4.1. Wole guzkowe obojętne <i>Krzysztof Kuźdak, Lech Pomorski</i>	78
4.2. Nadczynność tarczycy <i>Stanisław Cichoń, Aleksander Konturek, Jerzy Salównka</i>	90

4.3. Wole zamostkowe i śródpiersiowe <i>Jacek Gawrychowski, Witold Truchanowski</i> . . .	100
4.4. Zapalenie tarczycy <i>Wojciech Cichoń, Aleksander Konturek</i>	109
4.5. Niedoczynność tarczycy <i>Wojciech Cichoń, Jerzy Salówka</i>	115
4.6. Rak brodawkowaty tarczycy <i>Lech Pomorski, Krzysztof Kuzdak</i>	121
4.7. Rak pęcherzykowy tarczycy <i>Stanisław Cichoń, Aleksander Konturek, Wojciech Cichoń</i>	131
4.8. Rak z komórek Hürthle'a <i>Ryszard Anielski</i>	136
4.9. Rak rdzeniasty tarczycy <i>Jan Włoch, Agnieszka Czarniecka, Barbara Jarząb</i> .	141
4.10. Rak anaplastyczny tarczycy <i>Ryszard Anielski, Paweł Orlicki</i>	155
4.11. Przerzuty raka do tarczycy <i>Ryszard Anielski, Paweł Orlicki</i>	161
4.12. Nawroty raka tarczycy <i>Paweł Domostawski, Tadeusz Łukieńczyk</i>	165
4.13. Chłoniak złośliwy tarczycy <i>Tomasz Wróbel, Tadeusz Łukieńczyk</i>	170
4.14. Rak tarczycy u dzieci <i>Jerzy Starzyk, Małgorzata Wójcik</i>	175
4.15. Operacje tarczycy i powikłania leczenia operacyjnego <i>Stanisław Cichoń, Marcin Barczyński, Wojciech Cichoń</i>	184
4.16. Wycięcie węzłów chłonnych w raku tarczycy <i>Lech Pomorski, Krzysztof Kuzdak</i> . .	192
4.17. Czynniki wzrostowe tarczycy <i>Aleksander Konturek, Marcin Barczyński</i>	201

5 Przytarczycy

5.1. Pierwotna nadczynność przytarczyc <i>Witold Chudziński, Ireneusz Nawrot</i> . . .	212
5.2. Wtórna nadczynność przytarczyc <i>Wojciech Cichoń, Stanisław Cichoń</i>	231
5.3. Trzeciorzędowa nadczynność przytarczyc <i>Wojciech Cichoń, Marcin Barczyński</i> . .	241
5.4. Niedoczynność przytarczyc <i>Tadeusz Łukieńczyk, Paweł Domostawski</i>	244
5.5. Sytuacje nagłe w chirurgii przytarczyc <i>Witold Chudziński, Ireneusz Nawrot</i> . . .	248
5.6. Przeszczepianie przytarczyc <i>Ireneusz Nawrot, Witold Chudziński</i>	253
5.7. Rak przytarczyc <i>Jacek Gawrychowski, Grzegorz Kowalski</i>	259
5.8. Operacje klasyczne w chirurgii przytarczyc <i>Marcin Barczyński, Aleksander Konturek</i>	264

6 Nadnercza

6.1. Pierwotny hiperaldosteronizm <i>Marek Dedejusz, Maciej Naze, Jan Brzeziński</i>	274
6.2. Guz chromochłonny <i>Maciej Otto, Jacek Dzwonkowski</i>	281
6.3. Nadczynność kory nadnerczy (zespół Cushinga) <i>Krzysztof Kuzdak, Lech Pomorski</i>	292
6.4. Incydentaloma <i>Andrzej Budzyński, Andrzej Bobrzyński, Łukasz Bobrzyński</i>	301
6.5. Klasyczne operacje nadnerczy <i>Andrzej Budzyński, Andrzej Bobrzyński, Łukasz Bobrzyński</i>	310
6.6. Zespół nadnerczowo-plciowy (wrodzony przerost nadnerczy) <i>Józef Krzysiek</i>	318
6.7. Niewydolność kory nadnerczy <i>Jan Brzeziński, Jacek Pytel, Marek Dedejusz</i> . .	323
6.8. Rak kory nadnercza <i>Krzysztof Kołomecki</i>	332

7 Nowotwory endokrynne trzustki

7.1. Wyspiak <i>Monika Proczko-Markuszczyńska, Zbigniew Śledziński</i>	342
7.2. <i>Gastrinoma</i> <i>Andrzej Wysocki, Marek Winiarski</i>	350
7.3. Rzadkie guzy endokrynne trzustki <i>Andrzej Wysocki, Marek Winiarski</i>	362
7.4. Operacje guzów endokrynych trzustki <i>Jan Kulig, Wojciech Nowak, Piotr Szybiński</i>	373
7.5. Stany nagłe w guzach neuroendokrynych trzustki <i>Tomasz Osęka,</i> <i>Zbigniew Śledziński</i>	381

8 Zespoły nadczynności wielogrzuczołowej *Wojciech Nowak, Piotr Szybiński*

8.1. Wstęp	392
8.2. Klasyfikacja	392
8.3. Etiopatogeneza	393
8.4. Zespół MEN 1	394
8.5. Zespoły MEN 2	396

Guzy neuroendokrynne przewodu pokarmowego *Alicja Hubalewska-Dydejczyk,*

9 *Jan Kulig, Dorota Pach*

9.1. Guzy neuroendokrynne żołądka	400
9.2. Guzy neuroendokrynne dwunastnicy	401
9.3. Guzy neuroendokrynne ze środkowego odcinka prajelita typu „midgut”	403
9.4. Guzy neuroendokrynne jelita grubego	405
9.5. Guzy neuroendokrynne o nieznanym ognisku pierwotnym	408

10 Chirurgiczne leczenie schorzeń grasicy *Kazimierz Rembiasz, Andrzej Budzyński*

10.1. Patologia rozrostowa grasicy	412
10.2. <i>Myasthenia gravis</i>	413
10.3. Operacje grasicy	415

Leczenie uzupełniające guzów endokrynych *Daria Handkiewicz-Junak,*

11 *Barbara Jarząb*

11.1. Leczenie izotopowe nowotworów endokrynych	417
11.2. Leczenie farmakologiczne i chemioterapia nowotworów endokrynych	430
11.3. Teleradioterapia raków endokrynych	434

Techniki małoinwazyjne w chirurgii endokrynologicznej *Marcin Barczyński,*

12 *Stanisław Cichoń*

12.1. Wstęp	440
12.2. Tarczycza	441
12.3. Przytarczycze	444
12.4. Nadnercza	446
12.5. Guzy neuroendokrynne trzustki	451

Nowe technologie w chirurgii endokrynologicznej *Aleksander Konturek,*

13 *Marcin Barczyński, Wojciech Cichoń*

13.1. Wstęp	455
13.2. Podstawy elektrochirurgii i nowoczesne technologie	455
13.3. Nowoczesne urządzenia bipolarne	456
13.4. Nóż ultradźwiękowy	457
13.5. Roboty w chirurgii endokrynologicznej	459
13.6. Neuromonitoring nerwów krtaniowych wstecznych	460
13.7. Śródoperacyjne oznaczanie hormonów	464

Skorowidz

469